

**Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

Навчально-науковий Юридичний інститут

Фріс П.Л.

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА В
СИСТЕМІ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ
БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ**

Методичні вказівки

для підготовки до семінарських занять

(для здобувачів заочної форми навчання)

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Право»

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Івано-Франківськ, 2023

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Семінарські заняття проводяться з метою закріплення тих теоретичних знань з дисципліни, які студент отримує на лекціях і при самостійному опрацюванні законодавства і доктринальних напрацювань. Семінарські заняття розвивають уміння логічно мислити і застосовувати отримані знання на практиці.

На семінарах студенти повинні продемонструвати свій рівень оволодіння матеріалом та вміння працювати з рекомендованою літературою.

Семінар як правило розпочинається з короткого викладу основних теоретичних положень, що стосуються відповідної теми. Після цього студенти розкривають зміст винесених на розгляд питань згідно плану семінарського заняття.

Навчальний час, відведений для аудиторної роботи здобувача, визначається силабусом, відповідно до часу відведеного для вивчення конкретної дисципліни. Співвідношення обсягів аудиторних занять, самостійної й індивідуальної роботи студентів визначається з урахуванням специфіки та змісту конкретної навчальної дисципліни, її місця, значення і дидактичної мети в реалізації освітньої програми.

Зміст аудиторної роботи над конкретною навчальною дисципліною визначається силабусом дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

Підготовка до семінару може включати:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- систематизацію вивченого раніше матеріалу;
- опрацювання та підготовку огляду опублікованих у фахових та інших виданнях статей;
- підготовка та оформлення схем, таблиць, графіків, діаграм тощо.

У результаті прослуханих лекцій та пройдених семінарських занять здобувач повинен більш чітко:

знати:

- проблемні питання теорії, практики та законотворчості в сфері боротьби зі злочинністю;
- концептуальні нормативні засади реалізації політики в сфері боротьби зі злочинністю;
- діюче законодавство у відповідній сфері;
- засади реалізації політики в сфері боротьби зі злочинністю;

вміти:

- порівнювати, аналізувати та тлумачити норми законодавства;
- приймати обґрунтовані рішення з питань реалізації політики в сфері боротьби зі злочинністю.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми	Семінар. заняття, год.	Форми контролю
		заочна	
1	Тема 1. Політика в сфері боротьби зі злочинністю та її місце в системі політики держави. Структура політики у сфері боротьби зі злочинністю		Залікова робота
2	Тема 2. Кримінально-правова політика як елемент політики у сфері боротьби зі злочинністю. Поняття, задачі, напрями, зміст кримінально-правової політики	2	Семінарське заняття, залікова робота
3	Тема 3. Джерела, типи та принципи кримінально-правової політики	2	Семінарське заняття, залікова робота
4	Тема 4. Історія кримінально-правової політики		Залікова робота
5	Тема 5. Ефективність кримінально-правової політики	2	Семінарське заняття, залікова робота
6	Тема 6. Реалізація кримінально-правової політики		Залікова робота
7	Тема 7. Основні завдання кримінально-правової політики на сучасному етапі. Криміналізація та декриміналізація діянь.		Залікова робота
8	Тема 8. Політика в сфері боротьби зі злочинністю та права людини	2	Семінарське заняття, залікова робота
	Всього	8	

ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. Політика в сфері боротьби зі злочинністю та її місце в системі політики держави. Структура політики у сфері боротьби зі злочинністю.

Поняття політики в сфері боротьби зі злочинністю, її місце у загальній правовій політиці держави. Суб'єкти та учасники політики в сфері боротьби зі злочинністю. Контроль в сфері політики в сфері боротьби зі злочинністю. Цілі та завдання політики в сфері боротьби зі злочинністю. Методи та джерела політики в сфері боротьби зі злочинністю.

Підсистеми політики в сфері боротьби зі злочинністю. Завдання та функції підсистем політики в сфері боротьби зі злочинністю: Кримінально-правова політика; кримінально-процесуальна політика; кримінально-виконавча політика; кримінологічна (профілактична) політика.

ТЕМА 2. Кримінально-правова політика як елемент політики у сфері боротьби зі злочинністю. Поняття, задачі, напрями, зміст кримінально-правової політики.

Поняття кримінально-правової політики. Співвідношення кримінально-правової політики з політикою в сфері боротьби зі злочинністю та державною правовою політикою. Взаємозв'язок кримінально-правової політики з кримінально-процесуальною, кримінально-виконавчою та кримінологічною (профілактичною) політикою. Система кримінально-правової політики. Суб'єкти кримінально-правової політики. Джерела кримінально-правової політики. Рівні кримінально-правової політики. Методи кримінально-правової політики.

ТЕМА 3. Джерела, типи та принципи кримінально-правової політики.

Джерела кримінально-правової політики. Типи кримінально-правової політики. Принципи кримінально-правової політики.

ТЕМА 4. Історія кримінально-правової політики.

Періодизація кримінально-правової політики. Київська Русь і період феодалної роздробленості (IX – середина XVII ст.); Козацька держава (середина XVII ст. – середина XVIII ст. - від Богдана Хмельницького до Кирила Розумовського); Період творення Української незалежної держави (1917-1922 рр.); Період Української РСР (1917-1991 рр.); Незалежна українська держава до ухвалення кримінального кодексу України (1991-2001 рр.). Період першого десятиріччя застосування КК 2001 р.

ТЕМА 5. Ефективність кримінально-правової політики

Поняття ефективності права; ефективність політики в сфері боротьби зі злочинністю; ефективність кримінально-правової політики; ефективність

кримінально-правової норми; вплив на ефективність політики в сфері боротьби зі злочинністю та власне кримінально-правової політики соціальних факторів (соціально-економічних, соціально-політичних, соціально-економічних); розрахунок ефективності кримінально-правової політики.

ТЕМА 6. Реалізація політики в сфері боротьби зі злочинністю

Поняття та види реалізації політики в сфері боротьби зі злочинністю. Поняття застосування кримінального закону, як різновиду реалізації закону. Поняття та характеристика кожного з видів застосування кримінального закону як форми реалізації політики в сфері боротьби зі злочинністю.

ТЕМА 7. Основні завдання кримінально-правової політики на сучасному етапі. Криміналізація та декриміналізація діянь.

Напрямки діяльності держави у сфері кримінально-правової політики. Цілі та завдання кримінально-правової політики на сучасному етапі розвитку. Основні тенденції розвитку кримінально-правової політики на сучасному етапі.

Поняття криміналізації та декриміналізації. Підстави криміналізації та декриміналізації. Умови криміналізації та декриміналізації. Об'єкт, обсяг та інтенсивність криміналізації та декриміналізації. Юридично-кримінологічні підстави; соціально-психологічні підстави криміналізації та декриміналізації.

ТЕМА 8. Політика в сфері боротьби зі злочинністю та права людини

Кримінально-правова політика та права людини; кримінально-процесуальна політика та права людини; кримінально-виконавча політика та права людини; кримінологічна (профілактична) політика та права людини.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Заняття 1

Тема 2. Кримінально-правова політика як елемент політики у сфері боротьби зі злочинністю. Поняття, задачі, напрями, зміст кримінально-правової політики

Семінарське заняття (2 год.)

Методичні зауваження

Кримінально-правова політика як системо утворюючий елемент політики в сфері боротьби зі злочинністю має свій предмет та зміст, завдання та цілі, джерела та методи. Необхідно зупинитись також на суб'єктному складі та дослідити різницю між власне суб'єктами та учасниками кримінально-правової політики.

Варто також звернути увагу на різноманітні наукові підходи до розуміння понять, а також щодо кола суспільних відносин, які складаються з приводу діяльності у сфері боротьби зі злочинністю.

Також, потрібно визначити співвідношення кримінально-правової політики з політикою в сфері боротьби зі злочинністю, з правовою та внутрішньою політиками держави. Окремо виноситься питання щодо взаємодії кримінально-правової політики з іншими системо утворюючими елементами політики в сфері боротьби зі злочинністю.

Питання для обговорення:

1. Поняття кримінально-правової політики.
2. Співвідношення кримінально-правової політики з політикою в сфері боротьби зі злочинністю та державною правовою політикою.
3. Взаємозв'язок кримінально-правової політики з кримінально-процесуальною, кримінально-виконавчою та кримінологічною (профілактичною) політикою.
4. Система кримінально-правової політики.
5. Суб'єкти кримінально-правової політики.
6. Джерела кримінально-правової політики.
7. Рівні кримінально-правової політики.
8. Методи кримінально-правової політики.

Рекомендована література:

1. Фріс П.Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми : монографія. Київ : Атіка, 2005 . 332 с.
2. Фріс П.Л. Нарис історії кримінально-правової політики України (2005 р.) : монографія. Київ: Атіка, 2005. 124 с.;

3. Фріс П.Л. Політика у сфері боротьби зі злочинністю і права людини. Монографія. Івано-Франківськ-Надвірна: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2009. 169 с.
4. Фріс П.Л., Козич І. В., Гануляк Е. М. Диспозитивний метод реалізації кримінально-правової політики Монографія, , Голіней О. М. 2020. 203 с.
5. Фріс П.Л. Ідеологія кримінально-правової політики : монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П. 2021. 389 с.
6. Козич І. В. Кримінально-правова політика: функції та функціонування : монографія. Івано-Франківськ, Супрун В. П., 2020. 300 с.
7. Красій М. О. Політика в сфері боротьби зі злочинністю: взаємозв'язок кримінально-правової та кримінально-процесуальної підсистем : монографія / М. О. Красій. Калуш : Петраш К.Т., 2020. 153 с.

Опрацювання додаткової літератури:

1. Загороднюк С. О. "Політика у сфері боротьби зі злочинністю" та "кримінально-правова політика": підходи до визначення поняття. Правові новели. 2022. № 18. С. 117-122. http://nbuv.gov.ua/UJRN/prno_2022_18_19
2. Козич І. В. Взаємозв'язок кримінально-правової політики з іншими підсистемами політики в сфері боротьби зі злочинністю. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки «Становлення та розвиток юридичної освіти в Національному авіаційному університеті» (16 травня 2013 року, м. Київ). Київ, 2013. С. 231-233.

Заняття 2

Тема 3. Джерела, типи та принципи кримінально-правової політики

Семінарське заняття (2 год.)

Методичні зауваження

Кримінально-правова політика як напрямок діяльності держави повинна ґрунтуватися на відповідних законодавчих положеннях. Формами вираження нормативної бази кримінально-правової політики зазвичай вважаються різноманітні нормативно-правові акти, що в тій чи іншій мірі стосуються проблематики рівня злочинності. Це суттєво відрізняє джерела кримінально-правової політики від джерел галузей права, що лежать в основі системоутворюючих елементів політики у сфері боротьби зі злочинністю, в тому числі кримінального права.

Дослідження типології дає можливість освоїти історичний розріз діяльності держав залежно від особливостей форми правління, державного устрою і т.д.

Принципи кримінально-правової політики поділяючись за різними критеріями відображають специфіку основоположних засад діяльності держави у боротьбі зі злочинністю та взаємозв'язок нормативних джерел, в тому числі джерел елементів політики у сфері боротьби зі злочинністю.

Питання для обговорення:

- 1 Джерела кримінально-правової політики.
2. Типи кримінально-правової політики.
3. Принципи кримінально-правової політики.

Рекомендована література:

1. Фріс П.Л.Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми :монографія. Київ :Атіка , 2005. 332 с.
2. Фріс П.Л.Нарис історії кримінально-правової політики України (2005 р.) :монографія. Київ: Атіка, 2005. 124 с.;
3. Фріс П.Л. Політика у сфері боротьби зі злочинністю і права людини. Монографія. Івано-Франківськ-Надвірна: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2009. 169 с.
4. Фріс П.Л., Козич І. В., Гануляк Е. М. Диспозитивний метод реалізації кримінально-правової політики Монографія, , Голіней О. М. 2020. 203 с.
5. Фріс П.Л. Ідеологія кримінально-правової політики : монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П. 2021. 389 с.
6. Козич І. В. Кримінально-правова політика: функції та функціонування : монографія. Івано-Франківськ, Супрун В. П., 2020. 300 с.
7. Красій М. О. Політика в сфері боротьби зі злочинністю: взаємозв'язок кримінально-правової та кримінально-процесуальної підсистем : монографія / М. О. Красій. Калуш : Петраш К.Т., 2020. 153 с.

Опрацювання додаткової літератури

1. Чубинский М. П. Курс уголовной политики. Изд. 2-ое.– СПб.: Типография т-ва «Общественная польза», 1912.– 426 с.
2. Франц фон Лист. Задачи уголовной политики. Преступление как социально-патологическое явление.– М: Инфра-М., 2004.– 110 с.
3. Тубелець О. С. Проблема визначення джерел та форм вираження кримінально-правової політики України в її реалізації. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2011. Вип. 3. С. 16-23.
http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2011_3_4

Заняття 3

Тема 5. Ефективність кримінально-правової політики

Семинарське заняття (2 год.)

Методичні зауваження

Ефективність кримінально-правової політики перебуває у безпосередньому зв'язку з ефективністю політики в сфері боротьби зі злочинністю та з явищем ефективності права в цілому. Окрім цього, значний вплив на дані суспільні відносини здійснюють різноманітні соціальні фактори.

Варто також звернути увагу на процес визначення ефективності кримінально-правової політики з урахуванням впливу доктрини та практики. Розрахунок ефективності кримінально-правової політики має важливе значення для досягнення цілей у сфері суспільних відносин, які спрямовані на зниження рівня злочинності.

Питання для обговорення:

1. Поняття ефективності права, політики в сфері боротьби зі злочинністю та кримінально-правової політики.
2. Критерії ефективності кримінально-правової політики
3. Роль доктрини і практики у визначенні ефективності політики в сфері боротьби зі злочинністю
4. Вплив на ефективність політики в сфері боротьби зі злочинністю та власне кримінально-правової політики соціальних факторів (соціально-економічних, соціально-політичних, соціально-економічних).
5. Розрахунок ефективності кримінально-правової політики.

Рекомендована література:

1. Фріс П.Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми : монографія. Київ : Атіка , 2005. 332 с.
2. Фріс П.Л. Нарис історії кримінально-правової політики України (2005 р.) : монографія. Київ: Атіка, 2005. 124 с.;
3. Фріс П.Л. Політика у сфері боротьби зі злочинністю і права людини. Монографія. Івано-Франківськ-Надвірна: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2009. 169 с.
4. Фріс П.Л., Козич І. В., Гануляк Е. М. Диспозитивний метод реалізації кримінально-правової політики Монографія, , Голіней О. М. 2020. 203 с.
5. Фріс П.Л. Ідеологія кримінально-правової політики : монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П. 2021. 389 с.
6. Козич І. В. Кримінально-правова політика: функції та функціонування : монографія. Івано-Франківськ, Супрун В. П., 2020. 300 с.

7. Красій М. О. Політика в сфері боротьби зі злочинністю: взаємозв'язок кримінально-правової та кримінально-процесуальної підсистем : монографія / М. О. Красій. Калуш : Петраш К.Т., 2020. 153 с.

Опрацювання додаткової літератури:

1. Борисов В. І., Фріс П.Л. Ефективність кримінально-правової політики. Вісник Асоціації кримінального права України. 2014. Вип. 1. С. 1–18.
2. Мнищенко Є. С. Концептуальні питання ефективності кримінально-правової політики у сфері права на отримання освіти: ланцюг послідовностей. Право і суспільство. 2014. № 1.2. С. 244-246. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2014_1
3. Острогляд О. В. Ефективність реалізації кримінально-правової політики: вплив окремих факторів. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія : Право. 2017. № 3. С. 221-228. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2017_3_33
4. Федоров М. П. Критерії ефективності кримінально-правової політики держави. Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія : Юридична. 2015. Вип. 2. С. 295-303. http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlkau_2015_2_31

Заняття 4

Тема 8. Політика в сфері боротьби зі злочинністю та права людини
Семінарське заняття (2 год.)

Методичні зауваження

Політика в сфері боротьби зі злочинністю має свою внутрішню структуру та систему. Основними елементами політики в сфері боротьби зі злочинністю є кримінально-правова, кримінально-процесуальна, кримінально-виконавча та кримінологічна (профілактична) політики. Перед кожним з цих елементів ставляться відповідні завдання та визначаються функції. Саме в структурі цих суспільних відносин необхідно прослідкувати моменти дотичні з правами людини, що власне і характеризує сучасні тенденції розвитку політики в сфері боротьби зі злочинністю та її системо утворюючих елементів.

Питання для обговорення:

1. Кримінально-правова політика та права людини.
2. Кримінально-процесуальна політика та права людини.
3. Кримінально-виконавча політика та права людини.
4. Кримінологічна (профілактична) політика та права людини.

Рекомендована література:

1. Фріс П.Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми :монографія. Київ :Атіка , 2005. 332 с.
2. Фріс П.Л. Нарис історії кримінально-правової політики України (2005 р.) :монографія. Київ: Атіка, 2005. 124 с.;
3. Фріс П.Л. Політика у сфері боротьби зі злочинністю і права людини. Монографія. Івано-Франківськ-Надвірна: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2009. 169 с.
4. Фріс П.Л., Козич І. В., Гануляк Е. М. Диспозитивний метод реалізації кримінально-правової політики Монографія, , Голіней О. М. 2020. 203 с.
5. Фріс П.Л. Ідеологія кримінально-правової політики : монографія. Івано-Франківськ : Супрун В. П. 2021. 389 с.
6. Козич І. В. Кримінально-правова політика: функції та функціонування : монографія. Івано-Франківськ, Супрун В. П., 2020. 300 с.
7. Красій М. О. Політика в сфері боротьби зі злочинністю: взаємозв'язок кримінально-правової та кримінально-процесуальної підсистем : монографія / М. О. Красій. Калуш : Петраш К.Т., 2020. 153 с.

Опрацювання додаткової літератури

1. Pavlo L. Fris, Sviatoslav M. Krul, Yurii I. Mykytyn, Victoriia V. Shpiliarevych The activities of the European Court of Human Rights and its influence on the criminal law politics of Ukraine. Journal of Advanced Research in Law and Economics. Volume IX. Issue 3 (41). 2019. S. 762–766.
2. Василенко С. Д. Політика і права людини у контексті євроінтеграційних процесів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Історія. Філософія. Політологія. 2011. Вип. 3. С. 134-141.